ЗА БУКВИТЕ
КИРИЛО МЕТОДИЕВСКИ ВЕСТНИК
Ѻпнсменехъ®

БИТ

ИЗДАВА УНИВЕРСИТЕТЪТ ПО БИБЛИОТЕКОЗНАНИЕ И ИНФОРМАЦИОННИ ТЕХНОЛОГИИ • ГОДИНА XLIII • БРОЙ 65/МАЙ 2021 г.

Св. Константин-Кирил Философ и спорът с триезичниците

Спорът с триезичниците е най-важният етап от защитата на славянските писмена. В него Константин-Кирил Философ постига убедителна победа над опонентите си и доказва, че създаденият от него нов книжовен език има правото да се нареди сред останалите книжовни езици в Европа, а новопокръстеният славянски народ – да слави Бога на своя роден език. Това за времето си е забележителен успех, който авторът на Пространното житие на светеца (вероятно неговият ученик и съратник св. Климент Охридски) се е постарал да предаде по най-пълен начин, като привежда в подкрепа големи пасажи от Псалтира, евангелията от Матей и Марко и посланията на Павел. На практика обаче се пораждат много въпроси.

Озадачаващ е фактът, че Кирил Философ, който изучава всичките седем науки на средновековното познание, защитава тезата си най-вече с аргументи от светите книги, чието познаване е предмет на теологично образование, а не на философско. Липсата в Пространното житие на всякаква конкретна информация за новия книжовен превод на светите книги и за азбуката, която Философът съставя специално по този повод, отдавна озадачава изследователите и дава повод за възникването на различни хипотези. Късните преписи от житията на славянските апостоли, стигнали до нас, пораждат съмнението, че части от тези жития са били съкращавани или редактирани.

Спорът с триезичниците се явява на две места в Житието на Кирил – 15-а и 16-а част, обаче само при втория – във Венеция, е широко представен с аргументация от теологичен характер. Първият спор – в Моравия е отразен крайно лаконично: за него има само няколко изречения, от които узнаваме, че спорът е бил много по-разгорещен. Философът е сравнен с Давид, който се бори с иноплеменниците, а победата му е

Изображение на св. Кирил Философ в олтарната част на старата църква „Св. Теодор Тирон и Теодор Стратилат“ в Добърско, XVII в.

постигната благодарение на неговата ерудиция и приведените от него „книжовни“ доводи. Защо спорът в Моравия не е описан подробно, както този във Венеция? Възможно ли е този текст по някаква причина да е „изваден“ от житието в неговите по-късни редакции?

Вероятен отговор може да се намери в трактата „За буквите“. Едва ли е случаен фактът, че в параграф 6-и от трактата Храбрият Черноризец води с опонентите си спор на същата тема. Дори и въпросът на неговите противници е идентичен: Какъв е смисълът от славянските книги, след като с тях не е написан нито Старият завет, нито Новият, а Пилатовият надпис на Христовия кръст е на три езика – еврейски, гръцки и латински, и там няма славянски?

За да защити правото на славянския език да бъде наравно с другите свещени езици, авторът на трактата привежда редица доказателства, които издават не само добро познаване на светите книги, но и неговата голяма ерудиция и прекрасно владеене на множество науки.

Отначало той сравнява славянската азбука с гръцката и еврейската и показва сходството ѝ както с едната, така и с другата. След това анализира факти от историята на еврейското и гръцкото писмо и показва, че нито едно от тях не е „дадено от Бога“: еврейската азбука е предхождана от сирийската, а гръцката се основава на финикийската и е съставяна в продължение на много години от много хора. Аргументите обхващат и историята на библейския превод от еврейски на гръцки и имат за цел да покажат, че славянският превод е направен по Божие вдъхновение и за разлика от гръцкия, не от езичници, а от последовател на Христовото учение, духовник и философ.

Библейските цитати в трактата са дадени пестеливо и по същество. Те са почерпени по-скоро от извънбиблейски източници. Например, към старозаветната притча за разделението на езиците при стълпотворението е добавено уточнението, че заедно с езиците се извършва разделение и на уменията на различните народи – при едни отива познанието на изкуствата, при други – светите книги, а при трети – граматиката, реториката и философията. Този аргумент фокусира вниманието върху широката култура, която трябва да се овладее, за да се постигне целостта на светите книги.

Доводите, приведени за защита на славянските книги в трактата, могат да се нарекат ‚книжовни‘, тъй като обхващат множество аспекти от историята на библейските преводи и писмеността, които не са предмет на теологичното обучение. В Средновековието тези знания се постигат чрез т.нар. „седем свободни изкуства“ (septem artes liberales), в които влизат реторика, граматика, диалектика, аритметика, геометрия, астрономия и музика. По онова време овладяването им не е общодостъпно, те се преподават само в определени школи. От житието на Философа научаваме, че младият Константин предлага цялото си бащино наследство, за да изучи само едно от тях – изкуството на граматиката, но след отказа на учителя благоприятни обстоятелства му позволяват да продължи обучението си в царския двор в Константинопол. Там той овладява всичките седем нива на ‚изкуствата‘, като превъзхожда останалите ученици с качествата и стараението си.

Добре изградената аргументация в защитата на славянското писмо и език от трактата „За буквите“, показаните в нея познания и умения говорят, че авторът им е човек с богата култура и широка ерудиция, а ситуацията, в която двете различни по жанр старобългарски творби – Пространното житие на Константин-Кирил Философ и трактатът „За буквите“, разглеждат този толкова специфичен въпрос и то от еднакъв фокусен ъгъл, показва общата им основа. Дали Трактатът е съхранил липсващия текст от спора на Кирил Философ с моравските триезичници, дали е част от изгубените произведения на самия солунски философ – е задача за изследователите, но фактите говорят, че старобългарската литература може да се похвали с вдъхновени творби, чийто произход все още не е докрай проучен.

Д-р Инна Димитрова

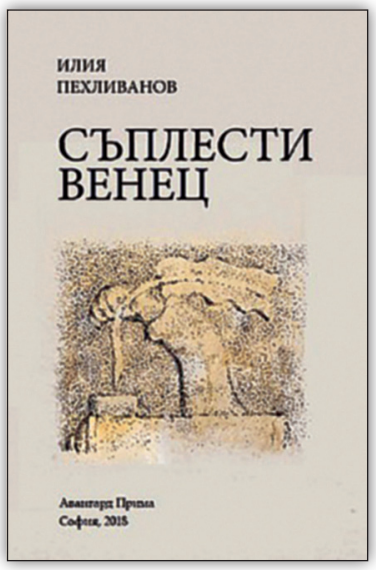
Съвременник на миналото

Веселете се, небеса! – Изплете венец от Коренитe ръка Илиева! Този шеговит каламбур със заглавията на трите последни книги на Илия Пехливанов (Бог обича троицата!) ни въвежда юбилейно в неговия житейски и творчески път на журналист, публицист, писател, талантлив и неуморим търсач на всичко българско и родно, чак до древността ни. Автор на книги, журналистически публикации в нашия и чуждестранния печат, на телевизионни и радиопредавания, съставител на сборници, съосновател и дългогодишен главен редактор на Кирило-Методиевския вестник „За буквите – О писменехъ“ (1979 – 2016) – негова рожба и съдба, постоянна кауза и поле за бран и слава.

Илия Пехливанов е честит да притежава сетива, пронизващи епохите, да издирва и открива невидяни или подминати от историци и предходници забележителни факти и личности – будители и достойни българи от духовната карта на Отечеството. Занимаваха го Първоучителите и техните ученици, старобългарската литература и език, търсеше и поддържаше връзки със съвременни изследователи на Кирило-Методиевото дело. Особено вълнуваща и плодоносна се оказа акцията „Разкази на очевидци“ на Априлското въстание от 1876 г. Откри малко известни и неизвестни бисери от дейността на Васил Левски, „надари“ с плът и кръв в документален роман една от най-невероятните фигури на нашето Възраждане – отец Матей Преображенски… Невъзможно е дори само да се маркира събраното от страниците на „За буквите – О писменехъ“ с помощта на неуморната му съпруга Пенка Манастирска и дъщерите им Деляна и Деница в новите книги – обширна, почти енциклопедична панорама на българската духовност през вековете с най-конкретни измерения, написани по препоръките на Стоян Радев (подсъзнателно, разбира се): изказът да бъде кратък, силен, улучващ.

Дълбоко ерудиран, зареден с редки познания, особено чувствителен към новите открития, Илия Пехливанов постоянно надграждаше, посещавайки научни форуми по славистика, българистика, византинистика, организираше срещи и дискусии с наши и чуждестранни учени и писатели в редакцията на в. „Антени“, където в началото се правеше Кирило-Методиевският вестник.

Той беше честит да общува с видни, световноизвестни корифеи от науката и културата, лично да чуе, да документира, а и да предизвика чрез журналистическото си участие важни размисли и обобщения, както и собственоръчно написани автографи, отразяващи високата им оценка на българския принос в развитието на историческия и културния процес в Европа и света.

Мнозина от събеседниците му ставаха автори на вестника, членове на Международния редакционен съвет като Дмитрий Лихачов, Роже Бернар, Рикардо Пикио, Санте Грачиоти, Норберт Рандов, Джон Атанасов, Мерсия Макдермот, Алексей Лосев, Валентин Распутин, Петър Динеков, Иван Дуйчев, Куйо Куев, Петко Тотев и още много други. Само разгърнете книгите му и ще ги видите! Влизаше в библиотеки и архивни хранилища, в древни храмове и археологически разкопки като в роден дом.

Илия Пехливанов е не само преизпълнен с идеи, той е човек на практическите дела – вършител! Тихо, безшумно и не само по списването на уникалния ни вестник. С негово участие (и не безпроблемно!) се появиха грамофонна плоча с любимото песнопение на Левски „Достойно естъ“ и творбата на Черноризец Храбър „О писменехъ“ на старобългарски език, пътуващата книжарница „Матей Преображенски“, сборниците с разкази на очевидци на националноосвободителните борби, двата тома „Българистика и българисти“, съставени от рубриката на в. „Антени“, дала началото на Кирило-Методиевския

вестник. Събра и публикува песните, съхранени в паметта на баба му Ирина и майка му Дешка. Изпълни личната заръка на акад. Лихачов значимите вестникарски публикации да се събират в книги.

Дейността на Илия Пехливанов имаше и една далеч немаловажна страна: неговото чисто човешко внимание, както и професионалните му оценки, публикациите за и от други творци, особено млади автори, подкрепяха, подтикваха към активност и увереност. Мнозина бесарабски българи не забравят дружеското му рамо.

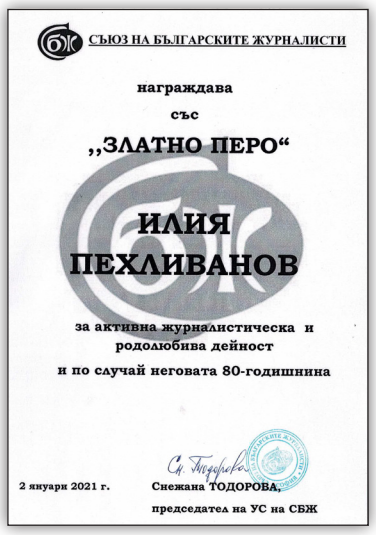
Още едно име ще прибавя към беглите щрихи от необхватната дейност на юбиляря: Виталий Маслов. Познаха се, преди да се срещнат, когато през 1985 г. в редакцията на „Антени“ пристигна писмо от далечния Мурманск. Писателят Виталий Маслов пишеше, че споделил по телефона с акад. Лихачов намерението си да честват Деня на св. св. Кирил и Методий, поискал съвет, а той го насочил към българите и му продиктувал адреса на редакцията ни. Да се знае и помни – Илия Пехливанов пръв оцени значението на „северния прилив“ и най-естествено му протегна ръка. На първо време подготви пакет с материали, основно с вестника „За буквите“, чиито красиви страници като плакати

са украсили преди 35 години първия празник (1986), проведен без указание свише. Оказа се, че публикациите на Илия за тези събития са изиграли ролята на съществена – международна! – подкрепа за бурното разпространение на празника и в други градове на Съветския съюз. Преди 30 години (1991) беше обявен там за държавен. А в Мурманск вече беше издигнат паметникът на Първоучителите – дар от България (1990), трепетно изпроводен от Илия Пехливанов.

* * *

Роден на 2 януари 1941 г. в с. Горни Върпища, Дряновско, разположено над загадъчната паст на пещерата, кръстен в Дряновския манастир, израснал в гънките на Предбалкана, от дете обсебен от легендите за трагичната борба на Поп-Харитоновите въстаници, завършил Априловската гимназия и Софийския университет с учители като Петко Тотев, проф. Иван Дуйчев, акад. Петър Динеков, които го зареждат със страстта на търсачеството и родолюбието, след време Илия ще подчертае *„своя порив за завръщане към коренитe“* и погнусен *„от яловите безродници“*, ще определи, че търсенето на *„духовна връзка с предците е най-сигурен белег на творческа същност“*. Цял живот той неистово търси и поддържа жива тази духовна

връзка. И лете, връщайки се в родния дом, в уюта на кьозите пътеки обмисля как да спасява Кирило-Методиевския вестник от нахлуващата агресивна бездуховност и чертае в плановете си поредния му брой.

Едно свое есе от 2010 г. („Съплести венец“) завършва с откровението: *„Висша привилегия за началото на новия век е наистина да походиш отново по пътеките на своето детство, да отпиеш вода от забравени кладенчета, да потърсиш дървото, на което си изрязал с ножче името си като малък … да си набереш къпини край пътя и шипки-ранозрейки... За огромна част от съвременните хора това не е възможно – да минеш отново по пътеките на детството. Четете и завиждайте!“*

Да, завиждаме му, че се е връщал по пътеките на детството, за трънката на откривателството, за общуването с велики хора – българолюбци, за сътворяването на най-обичания вестник, чиито страници с преписи от дълбоката ни древност летяха дори в Космоса! И му благодарим!

Илия Пехливанов оставя и вярвам, ще продължи да оставя за идните поколения най-важното: книгите – истински пантеон на българщината! Духовна храна за из път!

На многая лета!

Съюзът на българските журналисти награди със „Златно перо“ Илия Пехливанов, съосновател и дългогодишен главен редактор на Кирило-Методиевския вестник „За буквите – О писменехъ“ за активната му журналистическа и родолюбива дейност и по случай неговата 80-годишнина.

Калина Канева

Потенциалът на българската типография е огромен

Стефан Пеев

Българинът не познава в достатъчна степен историята на своята писменост, затова е време отговорно да се отнесем към темата за културата на писмеността. Вниманието ни следва да е насочено на първо място към многомоделността на славянската писменост.

Още във времето на възникването му през IX век се оформят две графични системи на старобългарския книжовен език (глаголица и кирилица), които съществуват паралелно във времето за няколко века. Принципът на многомоделността не изчезва с появата на печатната славянска книга, а се трансформира при реформата на Петър I (1708 – 1710 г.) в противопоставянето на църковнославянската и гражданската (светската) писменост в Русия.

Връзката между двата модела е сложна и неоднозначна. В никакъв случай не може да се приеме гражданската форма на писменост като естествено продължение на църковнославянската форма. Напротив, по-скоро сме свидетели как в Русия Петър I преориентира кирилицата от нейната обвързаност с гръцката писменост към възприемане и адаптиране на графични модели от латиницата.

Намирайки се под непосредственото влияние на гръцката и латинската писменост, кирилицата непрестанно е търсила своя образ не като огледално отражение на елементи от тези писмености, а като тяхна творческа интерпретация.

От 60-те години на миналия век в България се оформя идеята за нова промяна в графичния облик на кирилските букви. Идеолог на тази промяна е проф. Васил Йончев. В първото издание на книгата си „Шрифтът през вековете“ (1961 г.) той вижда задачите пред българските шрифтописци така: *„1. Да се завърши започнатата упорита борба за търсене и уточняване на нови естетически форми, чрез които ще се разграничи графическият образ на малките букви от този на главните букви. 2. Да се подобрят в по-удобни форми някои сложни букви. 3. Да се увеличи шрифтовото ни богатство чрез разработване на класически образци. <...> 4. Да се създадат шрифтови форми с подчертан национален характер на базата на съвременните изисквания“.*

През 1977 г. Живко Станкулов защитава в МПИ (Московский полиграфический институт, дн. Московский государственный университет печати) дисертация на тема „Современные проблемы формообразования буквенных знаков печатных шрифтов ки-рилловской системы письменности“, в която разглежда въпроса за развитието в България на нова съвременна кирилска форма на буквите. Дисертацията не е издадена у нас и за съжаление е напълно недостъпна дори за научните среди.

До появата на дигиталните шрифтове в края на 80-те и началото на 90-те години на миналия век българската форма на кирилицата присъства основно на кориците на книжните издания чрез рисувания шрифт на художници като Борис Ангелушев, Иван Кьосев, Владислав Паскалев, Александър Поплилов, Любен Зидаров, Симеон Венов, Александър Денков и много други. С появата на дигиталния шрифт тя започва да придобива все по-широко приложение, като преминава от кориците на книгите към вътрешното им оформление.

Българската форма на кирилицата предлага няколко принципни промени в кирилската графика. Първата е свързана с различаването на формите на печатните главни и редовни букви – различие, което е налице в латинската и гръцката писменост, но до реформата на Петър I почти напълно отсъства в кирилската графика. Любопитно е да се отбележи, че Русия започва да трансформира лично одобрените от Петър I форми на кирилските букви само няколко години след неговата смърт, като по този начин предпочита консервативния подход пред модерното реформаторство, заличавайки различието между главни и редовни букви.

Напълно неизвестен факт е, че съзнателни опити за реформа на кирилската графика в посока, близка със съвременната, осъществява българският възрожденец и просветен деец Георги Бусилин в своя „Български буквар“ (1844 г.). Той умира само на 22 години, но оставя след себе си пример за реформаторско отношение към кирилицата.

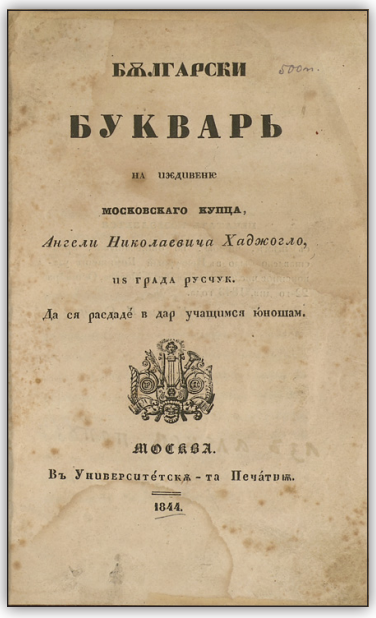
Освен с различие между главните и редовните букви българската форма на кирилицата се отличава и с използването на горни и долни дължини при букви като в, д, ж, з, к, ю, което обогатява ритмиката на кирилската графика и увеличава разпознаваемостта на графемите и четимостта на текста.

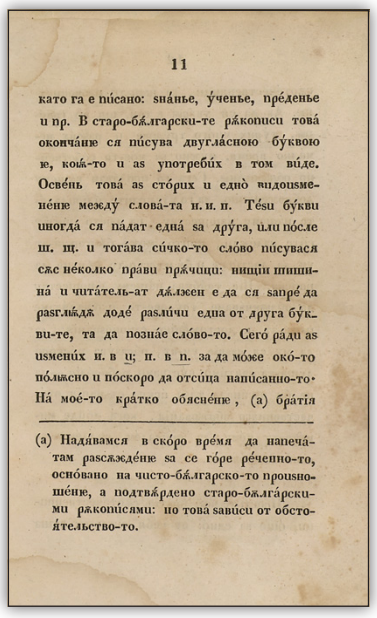
Въпреки че българската форма на кирилицата има повече от 60 години история, тя все още не е официално призната в България. Преди малко повече от четири години поставих началото на сайта за шрифтове localfonts.eu. В него са представени шрифтове за над 300 езика в света, като основно внимание е отделено на събирането, систематизирането и популяризирането на усилията на български и чуждестранни типографи да развиват българската форма на кирилицата. Сайтът вече представя над 90% от всички създавани в света шрифтове с българска форма на кирилица в два раздела – безплатни шрифтове (съобразно авторския лиценз) и платени шрифтове. В края на 2020 г. сайтът localfonts.eu започна да популяризира чрез интервюто творческите усилия на млади и талантливи български автори на шрифтове като Жаклина Жекова, Тодор Георгиев, Стан Парталев, Мирела Белова, екипа на студио „Пункт“ и др. От друга страна, със специални интервюта в сайта се включиха световноизвестни типографи като Питър Билак (Нидерландия), Мария Дореули (Русия), Пилар Кано и Феран Милан (Испания). localfonts.eu се списва на английски език и цели да приобщи усилията на всички типографи в света, които разработват проекти с българска форма на кирилица. Донякъде абсурдно е, че на неговите страница са представени типографи и от страни като Виетнам, Чили, Индонезия, които разработват шрифтове специално за българския потребител, а в същото време у нас все още много хора не забелязват двумоделността на кирилицата, която използваме ежедневно.

Развитието на кирилицата в България не може да

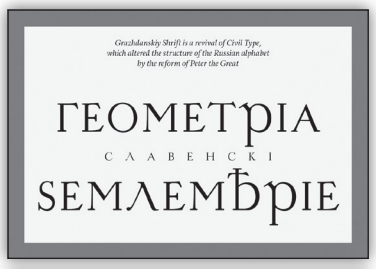

Дигитализирана версия на графичните начертания на кирилските букви в изданието „Часослов" (1566 г.) на първия български печатар – Яков Крайков.
Проектът е реализиран по идея на проф. д-р Веселин Панайотов (Научен център „Преславска книжовна школа").

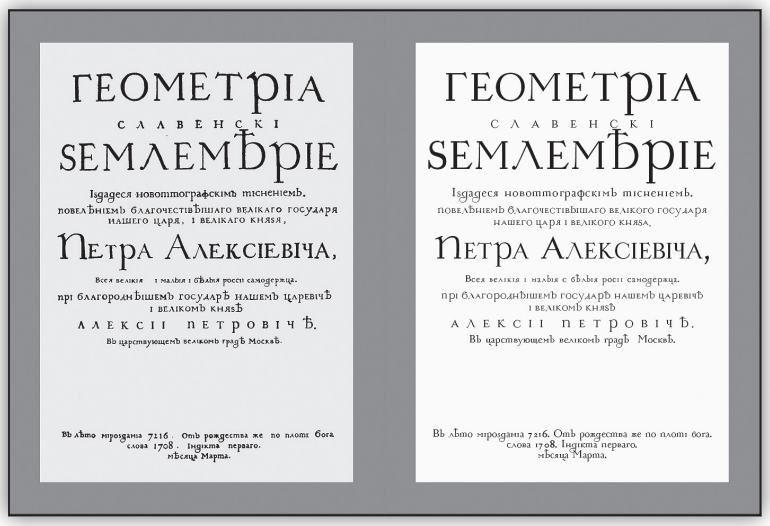

БЪЛГАРСКИ
БУКВАРЬ
НА ИЗДИВЕНИЕ
МОСКОВСКАГО КУПЦА,
Ангели Николаевича Хаджогло,
ИЗ ГРАДА РУСЧУК.
Да ся раздаде в дар учащимся юношам.
МОСКВА.
Въ Университе́тска-та Печа́тня.
1844.

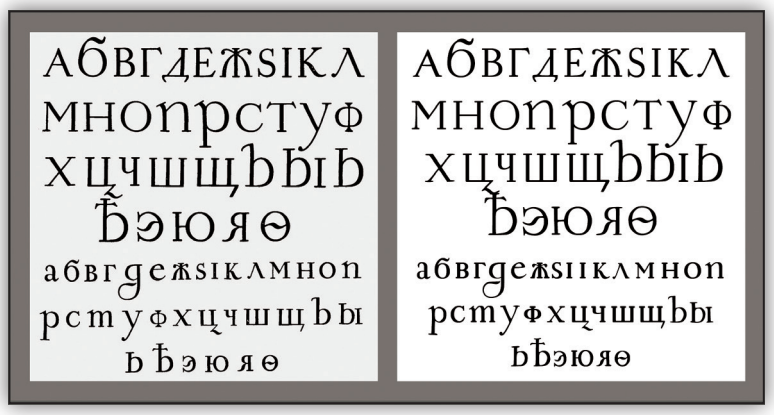

11
като га е пи́сано: зна́ние, у́чение, пре́дение и пр. В старо-бъ́лгарски-те ръ́кописи това́ оконча́ние сл пи́сува двугла́сною бу́квою е, кои́-то и as употреби́х в том ви́де. Осве́нь това́ as сто́рих и едно́ видоизмене́ние между́ слова́-та и. и. п. Те́зи бу́кви иногда́ ся па́дат една́ за дру́га, или по́сле ш. щ. и тогава́ сичко-то сло́во пи́сувася със не́колко пра́ви пръ́чици: нищи́ шишина́ и чита́тель-ат дъ́лжен е да ся запре́ да разглъ́дж доде́ разли́чи една от друга бу́кви-те, та да позна́е сло́во-то. Сего́ ра́ди as усмени́х и. в ѵ; п. в п. за да мо́же око́-то по́лъсно и по́скоро да отси́ца напи́санно-то. На́ мое́-то кра́тко обясне́ние, (а) бра́тія
(а) Нади́вамся в ско́ро вре́мя да напеча́там расслъ́дене за се го́ре ре́чено-то, осно́вано на чисто-бъ́лгарско-то произношене́, а подтвъ́рдено старо-бъ́лга́рски-ми ръ́кописьми: но това́ зависи от обстоя́тельство-то.

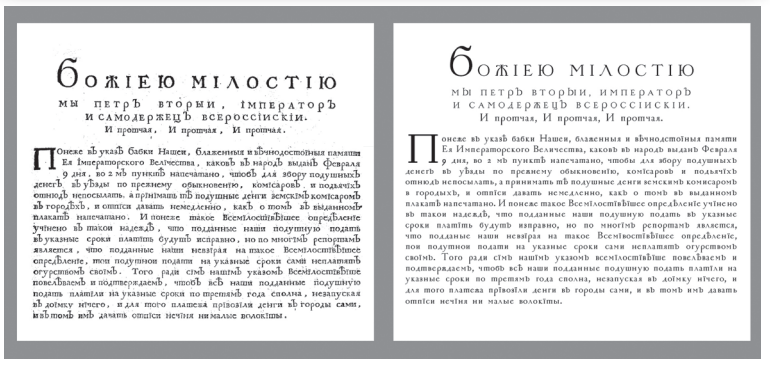
Заглавната страница на Буквара на Георги Бусилин и страницата, в която той обяснява какви промени е осъществил и защо в кирилските начертания на буквите.

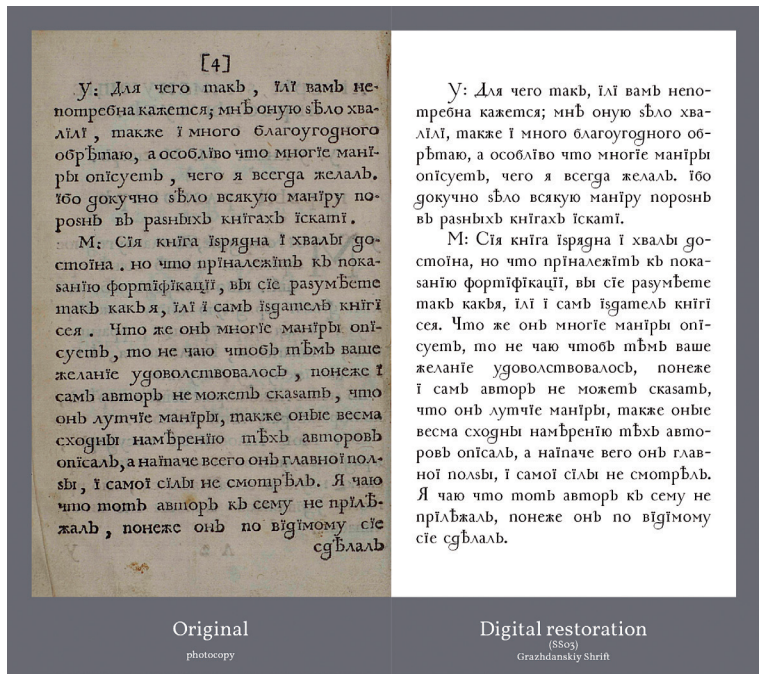

продължава върху основата на спонтанните усилия и ентусиазма на типографи и графични дизайнери. Крайно време е да се подходи с оновa държавническо мислене, което ни завещаха цар Борис I и цар Симеон. Необходимо е да се разработи цялостна програма, която да се следва в продължение на десетилетия, за да се превърне България в световен център на кирилицата. Тази програма трябва да включва различни направления, например обогатяване на набора от безплатни шрифтове с българска форма на кирилица не в противовес, а в подкрепа на авторското право – като своеобразен буфер срещу пиратстването, да се подкрепи активно за шрифтовете включително и чрез промяна на Закона за авторското право и сродните му права, като се изиска официално да бъдат обявявани авторските права върху използваните в печатни и електронни издания шрифтове.

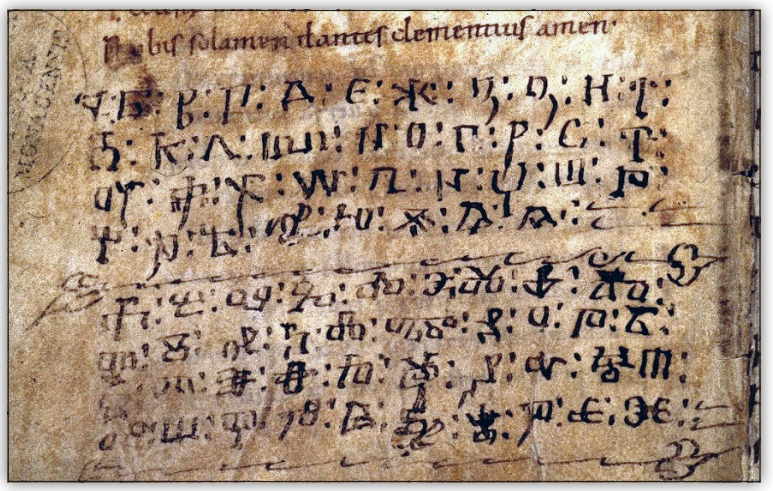
Целенасочено трябва да се развива историческата типография – ново направление в съвременната дигитална типография, което преобразува ръкописни текстове (на старобългарски кирилски и глаголически книги, на видни исторически личности) в компютърни шрифтове. Развитието на историческата типография би дало огромен тласък на първо място на палеографията и изучаването на старобългарската литература.

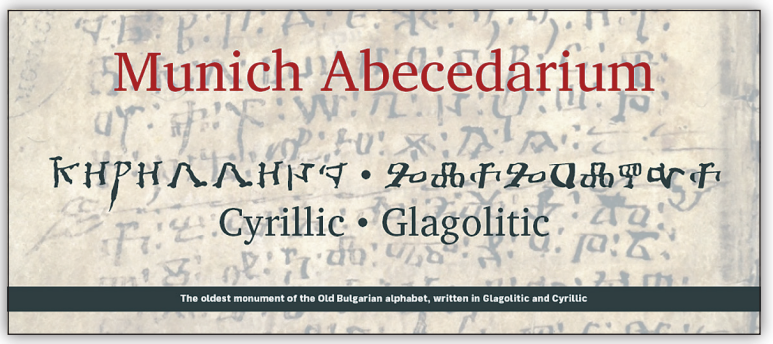
Като пример бих посочил своя проект за глаголически шрифт въз основа на Асеманиевото евангелие, върху който работя от няколко години. Проектът е замислен и се реализира по начин, който би отразил цялото разнообразие от графични форми, присъщи на този исторически паметник. Възпроизвеждайки не само основните начертания на глаголическите букви, но и множеството лигатурни начертания в Асеманиевото евангелие, се реализира шрифт, който е в състояние максимално автентично да представи езика на първоизточника – шрифт, който е мощен инструмент за филологически изследвания, тъй като позволява търсене в паметника на словоформи по избрани от изследователя критерии (например всички словоформи, които съдържат определена лигатура), а заедно с това и тяхното систематизиране и анализ. Проектът за такъв шрифт е в напреднала фаза и се надявам да бъде подкрепен финансово и организационно от българските научни институции.

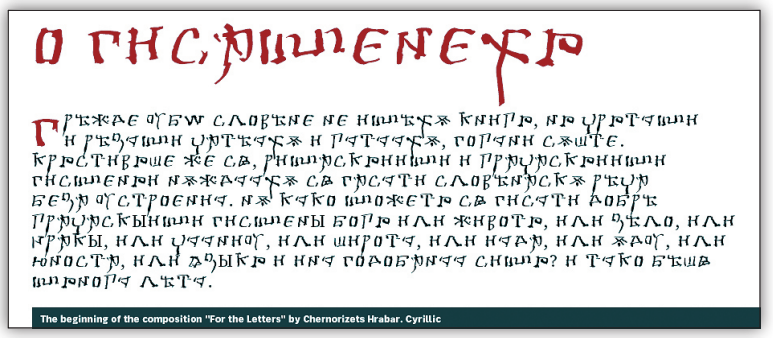
Трябва да призная с огорчение, че от всички съществуващи в света шрифтове със старобългарски глаголически и/или кирилски начертания има само един български шрифт, който е добил международно значение – Lazov. Шрифтът Lazov е създаден у нас през 90-те години на миналия век, но днес се поддържа и обновява от Дейвид Бирнбаум – международноизвестен специалист по старобългаристика и типография. Казано по друг начин – българското участие в развитието на историческата типография в света е нищожно.

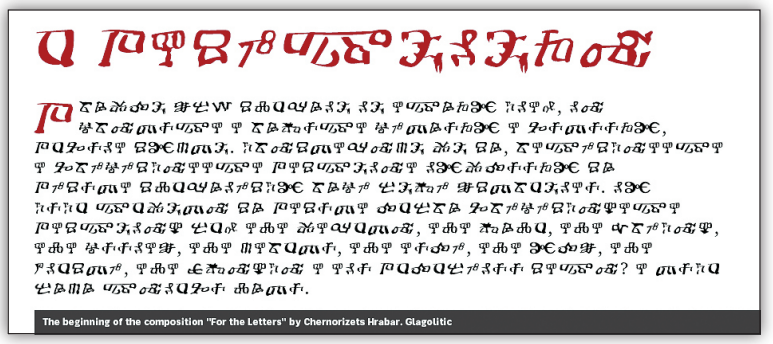
Немислимо е да се очаква това развитие да се осъществи на пазарна основа, също както е немислимо да се очаква пазарният принцип да е водещ при съхраняването на културно-историческото наследство.

За действителен прогрес в културата на писмеността в България е необходимо да се изградят специални фондове, върху основата на които да се реализират обмислени и целенасочени проекти в историческата и съвременната типография и да бъдат подкрепяни усилията на хората, които работят за развитието на шрифтовото изкуство у нас. Това е единственият начин, по който България може да се превърне отново в световен център на кирилицата.

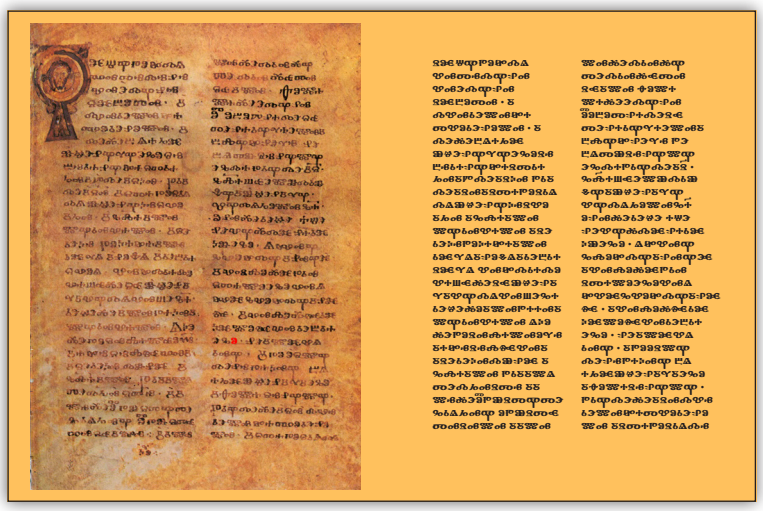

Най-старият кирилски и глаголически азбучник (Мюнхенски абецедар) и неговата дигитализирана версия.
Автор на проекта за дигитализация: Стефан Пеев

Бесарабия и не

Да слушаш диалекта на р

Славян

Нина Иванова

Хората, за които разказвам, са бесарабски българи. Благодарение на общите ни интереси и любовта към българския бит и култура имах особената чест и привилегия да се запозная лично с тях и да станем приятели.

В гр. Рени се запознахме с Нина Иванова. Тази мила жена и културен деец беше наш домакин. С още трима души – колекционерите Радослав Радков, Илонка Станкова и занаятчията Атанас Георгиев (също колекционер – „Дюлбер Танас“), гостувахме в Бесарабия. В няколко града и селища там представихме автентични носии от България заедно с една моя фотографска изложба от теренно проучване в селата Странджа и Мелница – „Изпод руините“.

Нина Иванова работи към Регионалния център на националните култури в област Рени като завеждащ българската секция. Баба ѝ по бащина линия е главанка. Село Главан е разположено в подножието на северозападните склонове на планината Сакар. Непосредствено над него минава пътят Харманли – Тополовград. Преселници от това сакарско село са поставили началото на редица други селища от Добруджа до Бесарабия. Другата ѝ баба е от село Дилджилери (дн. Полски Градец). През 1830 г. преселници от селото заедно с жители на Налбантларе, Сливенско, основават село Делжилер в Бесарабия. Майка ѝ е от Бургуджии (дн. Горно Александрово). Изселниците оттам основават село Бургуджи (Виноградовка) в Бесарабия.

Девойка от с. Главан, 1912 г. Снимката е от фонда на ИЕФЕМ

Нина Иванова е посветила своите умения, живот и квалификация да възражда и опазва културата и традициите ни. Освен като уредник на българската секция в Ренийския културен център, тя редовно взаимодейства с музейни дейци, читалищни самодейци и радетели за българската памет. Организатор е на редица събития, укрепващи взаимоотношенията между Украйна и България. По пътя на нейните здрави взаимоотношения с музея в Провадия и секцията по етнография (завеждана от етнографа Милена Драгнева) и ние имахме привилегията да гостуваме в гр. Рени, който е побратимен с Провадия. Пътуването ни отведе в едно от най-големите български села в Бесарабия – Чушмелий (Кринично), а също така и в Болград, където представянето ни бе в българската гимназия „Г. С. Раковски“.

По време на представянето ни в Рени бяхме гости в Областния национален център в Ренийски район, където се срещнахме с етнолози, реставратори, историци, библиотекари, почитатели на украинската шевица или с две думи – хранители на паметта. Изумително е да наблюдаваш как наследството на предците сближава хората по изключителен начин!

Следващият бесарабски българин, с когото се срещнах в гр. Рени, беше дошъл от Одеса специално за нашето участие. С него се познавахме вече от Фестивала на шевицата, на който съм организатор. Казва се Александър Барон. На общата снимка в Ренийския център сме един до друг. Аз съм във ваешка носия от с. Аврен – Варненско, застанал на коляно, а Александър е до мен с черна риза, извезана с шевици. С него ни свързва страстта по фотографията и любовта към етнографската тематика. Той работи като фотограф към „PowerFilm Production“.

Представяне на колекциите на Радослав Радков и Илонка С

Трапеза в дома на Елена и Степан Великови

Роден е в бесарабското село Весьолая долина (известно и с българското си име – Клешница), разположено в Тарутинския район в Одеската област на Украйна. Предците му идват в Бесарабия по бащина линия от Девлетагач, Лозенградско, понастоящем намиращо се в Турска Тракия, а по майчина линия – от варненското село Голица от етнографската група на т.нар. кавадари (ваяци).

За хората в Бесарабия името на фотографа Барон е добре познато. Със своята работа той популяризира паметта на бесарабските българи. Фотографиите му са изразителни и в тях личи, че не просто владее тази техника, усеща се емоцията. Усеща се, че самият той съпреживява това, което снима, и живо се вълнува от историята на предците си. Огънчето да снима на етнографска тематика му запалва носталгията към родното място. Още повече огънят се разгаря, когато идва на почивка в България и среща Пътуващото читалище на Ивайло Шопски. Фестивалите, които посещава в България, и снимките, които прави там, също утвърждават посоката на интересите му. Преди няколко години екипът, от който и той самият е част, завърши една великолепна документална продукция под продуцентското око на Татяна Станева – филма „Місце сили“ („Място на сила“). Разказва се за историята на бесарабските българи и в частност на с. Чушмелий (Кринично), основано 1813 г.

След Рени нашето представяне беше организирано в българското село Чушмелий (Кринично). Там ни посрещна Татяна Ковтун – учител по български език и дългогодишен участник в конференции и семинари, които се занимават с опазването на българската

Среща в Областния национален център, Ренийски район

В гимназията „Г. С.

ейните българи

речта българска с наслада

Стоянов

танкова в гр. Рени, Бесарабия. Фотограф Александър Барон

памет. Работила е за украинския вестник на български език „Роден край“. Тя е координатор за Украйна на международния форум „Българско наследство“, който се провежда ежегодно в гр. Балчик. Заедно с кмета на селото Степан Великов ни въведоха в атмосферата на своята общност. За хора като моите спътници всичко, до което се докосвахме, е пътуване към миналото. Тези мили хора бяха съхранили една стара диалектна форма от Провадийския сърт (плато, било на хълм). Като балсам за ушите ни бе да слушаме този вече архаичен български език, който въпреки разстоянието от България можеш да чуеш тук така, както е звучал преди повече от двеста години.

Раковски“ – Болград

Както повечето чушмелийци, и Татяна Ковтун е потомък на български изселници от Провадийския сърт до Шумен. Някои са дошли от Каспичан, Невша, Могила. Самата Татяна смята, че Чушмелий е събрало българи от още по-широк ареал. От кметския кабинет ни отведоха на обяд в дома на кмета. Съпругата му Елена Великова Джонгола е създала в дома си един малък музей с везаните творения, оставени от нейната майка: *„Създадох кътче, в което съм сложила най-съкровеното и когато ме заболи душата, тук идвам да поема сила, да намеря утеха. То ми напомня за майчината милувка, за майчината прегръдка“*. След това мило кътче се оказахме на невероятно колоритна трапеза, подготвена от трудолюбивите ръце на тези изключителни хора.

След представянето ни в селото посетихме и дома на Таня Янчева Дукова, също педагог. Нейният дом е като музей на паметта на чушмелийци. Заедно с нас дойде и журналистката Аня Терзивец, която заснемаше с екипа си представянето на българските носии за ТРК – Одеса, и предаването, което води. Таня ни посрещна с прясно изпечен хляб, който тя приготвя така, както са го правили нейните предци. Всичко това се изпича в старата им пещ. Отпихме по глътка гъсто ароматно червено чушмелийско вино и се потопихме в атмосферата на стари фотографии и

Илонка Станкова в бесарабска носия

автентични носии на чушмелийските бесарабски българи, които Таня грижливо пази.

Моят фотоапарат не спираше да снима богатството от мотиви по възглавници, пешкири и ризи. Веднага забелязах, че в спецификата на шевиците по ризите им личи стилът на Провадийския сърт. Спътниците ми се наслаждаваха на старите накити и аксесоари, които се добавят към носията, за да стане чушмелийката гиздава като царица. Понякога с моите приятели се шегуваме, че това, с което

Фотокадър на Александър Барон от документалния филм „Място на сила“

се занимаваме, е като „лудост“, „краста“, благодатна „болест“, която вълнува до такава степен сърцето, че не ти дава мира. Искаш да разбереш повече и повече за разнообразието от носии, които съществуват сред българските общности. Времето, което прекарахме в дома на Таня, беше безценно за хора като нас, но и твърде кратко. На такива места ние можем да откараме с дни, без да се откъсваме от старите носии, битови предмети, фотографии... Да слушаме диалекта на речта българска с наслада... А аз лично снимам до припадък с надеждата, че ще допринеса с нещо това наследство да се запази, тази памет да остане и това, което ще покажа – да запали, да „подлуди“ и други.

Вечерта се пренесохме в една от залите на местната детска градина, където вече с много повече чушмелийци и заедно с кметското семейство продължихме на трапеза, с български и украински песни, танци и хорà.

В Болград посетихме и дома на един колекционер на бесарабски носии, Александър Полибза. Там нагиздихме

В дома на Таня и Кирил Дукови

Таня Дукова. Фотограф Александър Барон

Илонка Станкова с местни носии.

В последния ден от нашето пътуване се представихме и в Болград в залата на българската гимназия „Георги Сава Раковски“, препълнена с болградчани.

В града хората ни спираха по улицата да се снимат с нас. Постоянно се чуваха възгласи: *„Вижте стари българи от старата родина!“*. Радваха ни усмивките по лицата на случайни минувачи.

Преживяното сред тези хора няма да забравя никога. То остави трайна следа в сърцето ми. Не мога да опиша всичко, което видяхме, и всичко, до което се докоснахме!

Бесарабия и нейните българи, които живеят в една разнообразна общност от украинци, гагаузи, молдовци и много други, ще останат като съкровено кътче в сърцата и спомените ни. Място, което ще споменаваме в молитвите си заедно с неговите хора. Място, за което ще разказваме на децата си и на приятелите. Огънят, с който тези българи милеят за българското, може да бъде за пример на онези, които са имали щастието да се родят и израснат в майка България, но трудно оценяват привилегията, която им е подарена.

ИКТ в библиотечните науки, образованието и културното наследство

Трети мандат на ЮНЕСКО катедрата при УниБИТ

Проф. Румен Николов, проф. Таня Тодорова, доц. Евгения Ковачева

На 22.XII.2020 г. Ректорът на УниБИТ проф. дн Ирена Петева получи писмо от секция „Висше образование“ на ЮНЕСКО за подновяване на договора за дейност на ЮНЕСКО катедрата „ИКТ в библиотечните науки, образованието и културното наследство“ при Университета по библиотекознание и информационни технологии за следващия 4-годишен период. Междуфакултетската ЮНЕСКО катедра е създадена през 2012 г. и се ръководи от проф. д-р Румен Николов.

През третия мандат до ноември 2024 г. приоритетните направления на образователна, научноизследователска и приложна дейност, които катедрата развива, са:

- Партньорство за предоставяне на висококачествено академично обучение за студентите от тристепенния цикъл на висшето образование, както и за запознаването им с актуални постижения от областта на ИКТ, библиотечно-информационните науки и сферата на опазването, съхраняването и социализацията на културно-историческото наследство;
- Осигуряване на текуща професионална квалификация на преподавателите и изследователите от УниБИТ, отговаряща на изискванията на обществото, основано на знания, чрез интегриране на ИКТ в областите библиотекознание, образование, съхранение и опазване на културно-историческото наследство;
- Подпомагане на внедряването на иновативни образователни подходи, съответстващи на разнообразието и динамиката в ерата на глобализацията;
- Предоставяне на инструменти за вземане на информиран избор относно съществуващи и нововъзникващи практики и възможности както за студенти, така и за преподаватели;
- Анализ и популяризиране на съществуващи добри практики, отговарящи на основни организационни и интелектуални проблеми на национално и глобално ниво;
- Фокус върху научните изследвания и подготовката на докторанти чрез изграждане на мостове за сътрудничество с чуждестранни

учени и научни групи;
- Подкрепа за иновациите и трансфера на технологии към държавни, неправителствени и индустриални организации и институции.

Учените от междуфакултетската ЮНЕСКО катедра са активни участници в глобалните срещи на общността от изследователи, преподаватели и политически лидери, ангажирани в подкрепата на ефективната интеграция на информационните технологии в образованието чрез насърчаване на активното разпространение и използване на научните изследвания – EDUsummIT, и разпространяват решенията им на национално ниво чрез национални семинари QED (2011, 2014, 2017 и виртуално през 2020 г.).

През 2017 г. петата международна среща на високо равнище по информационни технологии в образованието (EDUsummIT, 18 – 20.IX.2017 г.) се проведе в Боровец, България. Домакини бяха Университетът по библиотекознание и информационни технологии, София, България и Холандският институт за развитие на учебните програми. С темата „Преосмисляне на обучението в дигиталната ера“ EDUsummIT 2017 обедини около 100 политици, преподаватели, изследователи и представители на корпоративния сектор от цял свят в обсъждане на ключови нововъзникващи въпроси, свързани с използването на ИКТ в образованието.

Срещата на върха изработи и разпространи „Декларация от София“ с препоръки за действия в областта на ИКТ в образованието, за да се отговори успешно на предизвикателствата, пред които са изправени образователните системи в дигиталната ера. Декларацията и планът за действие са достъпни от сайта на междуфакултетската ЮНЕСКО катедра при УниБИТ: http://unesco.unibit.bg/.

През 2019 г. представители на катедрата бяха активни участници в EDUsummIT2019 по темата „Обучаемите и учебният контекст: нови адаптации за дигиталната ера“ (https://edusummit2019.fse.ulaval.ca/) с домакин Университетът Лавал в Канада. Темата провокира интерпретации относно нововъзникващи въпроси и влияния от приложението на ИКТ в образованието и от взаимодействието между човек и компютър, които изискват съгласуване и адаптиране между традиционните и иновативните учебни програми, процесите на обучение и оценяване, интеракцията обучаеми–обучители, границите между формално и неформално учене, както и промените в лидерските модели и в много други теоретични и приложни аспекти на образователния процес.

ЮНЕСКО катедрата при УниБИТ активно сътрудничи с мрежата от ЮНЕСКО

Организация на Обединените нации за образование, наука и култура

ЮНЕСКО междуфакултетска катедра « ИКТ в библиотечните науки, образованието и културното наследство », Университет по библиотекознание и информационни технологии, България

катедри в областта на образованието и с националната мрежа от средни училища, асоциирани към ЮНЕСКО.

Междуфакултетската катедра оказва подкрепа на Министерството на образованието и науката при разработването на политики, свързани с ИКТ в образованието, отворените образователни ресурси, цифровите хранилища и др.

От 2017 г. сме съорганизатори на ежегодната международна конференция „Дигитално представяне и опазване на културното и научното наследство“ (Digital Presentation and Preservation of Cultural and Scientific Heritage – DIPP).

Стремежът на екипа на ЮНЕСКО междуфакултетската катедра при УниБИТ е:

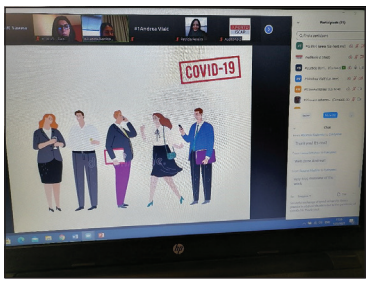
- Да съдейства активно за постигане на целите за устойчиво развитие на ООН и главно на цел 4 „Качествено образование“ и цел 11 „Устойчиви градове и общности“, с акцент върху STEAME (Science/наука, Technology/технологии, Engineering/инженерство, Art/изкуство, Mathematics/математика, Entrepreneurship/предприемачество), както и образование в т.нар. интелигентен град, образователен анализ, интелигентна култура и предприемачество;
- Да предприема адекватни действия в отговор на предизвикателствата от пандемията COVID-19 за повишаване на осведомеността и приложението на гъвкави и иновативни решения в образованието;
- Да разработва методологии за интерактивност в музеите чрез приложение на виртуална и разширена реалност и Интернет на нещата;
- Да внедрява иновативни методи за обучение в ЮНЕСКО асоциираните училища в България и чужбина като обучение с комикси, творческо мислене и предприемачество;
- Да разработва иновативна методология за професионално образование, както и за обучение на студенти с помощта на микрообучение (или „на хапки“);
- Да разработва методология за дизайн на потребителски преживявания (UXD) на Интернет на нещата и дизайн за споделяне на учебно-педагогически опит;
- Да разширява мрежите за регионално сътрудничество в Югоизточна Европа и на Балканите;
- Да стимулира сътрудничеството между училищата на ЮНЕСКО ASPNet в България и взаимодействието им с други образователни организации;
- Да разработва подходяща инфраструктура и установява нови институционални отношения и партньорства, като напр. тези с Института по математика и информатика при Българската академия на науките, Института на учениците, DiPP конференции, STEAM национална платформа, клъстер „Иновации и култура“ и др.

Междуфакултетската ЮНЕСКО катедра „ИКТ в библиотечните науки, образованието и културното наследство“ при УниБИТ е най-активната българска катедра в рамките на голямото семейство от ЮНЕСКО катедри по света. Текуща информация за дейността е достъпна от: http://unesco.unibit.bg

Дигиталната трансформация и BOBCATSSS 2021

Проф. Таня Тодорова

Темата „Дигиталната трансформация“ бе във фокуса на виртуалното 29-о издание на BOBCATSSS – международния симпозиум на студентите по библиотечно-информационни науки. На 21 – 22.I.2021 г. 190 участници от 16 държави (Албания, Беларус, България, Великобритания, Гана, Испания, Полша, Португалия, Турция, Унгария, Финландия, Франция, Холандия, Хърватска, Швеция, Япония) имахме два пълноценни дни в споделяне на знания, опит

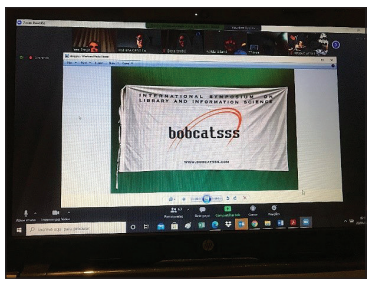
и интересни идеи. Бяха представени 49 научни доклада и постери, както и 3 пленарни доклада на лектори от Великобритания, Португалия и Испания.

Организатори на форума са студенти, докторанти и преподаватели от Висшето училище по бизнес и администрация при Политехниката в Порто, Португалия, Университета по библиотекознание и информационни технологии в София, България, и от Университета в Леон, Испания.

BOBCATSSS е ежегодно събитие под егидата на Асоциация BOBCATSSS (доскоро Европейска асоциация по библиотечно-информационни изследвания и образование – EUCLID), която обединява представители от различни европейски страни и развива дейност, насочена към изследователи, библиотечни специалисти, преподаватели и студенти по библиотечно-информационни науки.

На 21 януари пленарни доклади изнесоха Джейн Секер и Крис Морисън от Великобритания по темата за авторското право по време на криза и Луиш Видигал от Португалия относно бъдещето на дигиталната трансформация в държавната администрация. Втория ден Хуан-Антонио Пастор Санчес и Томаш Саорин от Университета в Мурсия, Испания, интерпретираха възможностите на Wikidata за създаване на онтологии и контролирани речници.

С ежегодната награда BOBCAT 2020 на Асоциация BOBCATSSS бе отличена проф. д-р Серап Курбаноглу от Хаджettепе университет в гр. Анкара, Турция. Нейният принос за създаването на устойчиви международни взаимодействия между академичната общност по библиотечно-информационни науки е съществен: като президент на Асоциацията в периода 2014 – 2016 г., като съорганизатор на Европейската конференция по информационна грамотност (ECIL) и ръководител на редица проекти и инициативи по линия на ИФЛА, ЮНЕСКО и Европейската комисия.

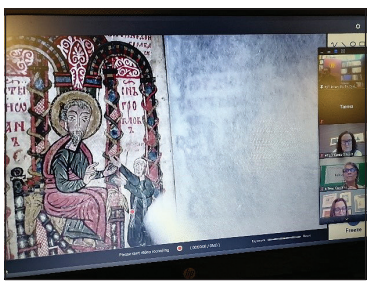
Във виртуалната конференция Университетът по библиотекознание и информационни технологии участва с шест научни доклада, подготвени от студенти и докторанти – Светослава Димитрова, Елена Попова, Габриел Георгиев и Кристиян Симеонов от Факултета по библиотекознание и културно наследство и Станислав Любенов и Янислава Миткова от Факултета по информационни науки, в сътрудничество с преподавателите доц. д-р Любомира Парижкова, гл. ас. д-р Събина Ефтимова и проф. дн Таня Тодорова. Студентите от международния организационен екип от Португалия, България и Испания участваха във всички дейности по осъществяването на форума. Те бяха модератори на сесии, рецензенти, презентатори и популяризатори на събитието. Светослава Димитрова от УниБИТ спечели една от наградите за популяризиране на BOBCATSSS *в социалните медии.*

В края на първия конферентен ден всяка страна се представи с виртуален разказ за избрани културни институции. Изключителен интерес предизвика участието на Националната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“.

Излъчен бе филмът „Националната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“ от поредицата „5 минути София“ на *kamenvostudio* със субтитри на английски език, специално подготвени за форума. Библиотечните специалисти се включиха в онлайн среща с участниците в конференцията и впечатлиха всички с демонстрация на Добрейшовото четириевангелие – ръкопис от началото на XIII век.

Подробна информация за BOBCATSSS 2021 на тема „Дигиталната трансформация“, програмата и сборникът с абстракти са достъпни от сайта: https://bobcatsss2021.sciencesconf.org/.

На състоялото се заседание на представителите на висшите училища по библиотечно-информационни науки на 20.I.2021 г. бе избран новият Управителен съвет на BOBCATSSS Association и нов председател – Таня

Тодорова от УниБИТ. В УС участват колеги от България, Германия, Испания, Италия, Нидерландия, Португалия, Финландия и Франция.

Общността на преподавателите и студентите по БИН избра темата „Данните и информационната наука“ (“Data & Information Science”) за предстоящото 30-о юбилейно издание на BOBCATSSS, което ще се състои в Университета в гр. Дебрецен, Унгария, на 23 – 25.V.2022 г. Организатори са Факултетът по информатика на Университета в Дебрецен и Университетът по приложни науки и изкуства в Хановер, Германия. Текуща информация за подготвяния форум може да бъде следена в сайта на асоциация BOBCATSSS: https://bobcatsss.info/.

ERUDITICA

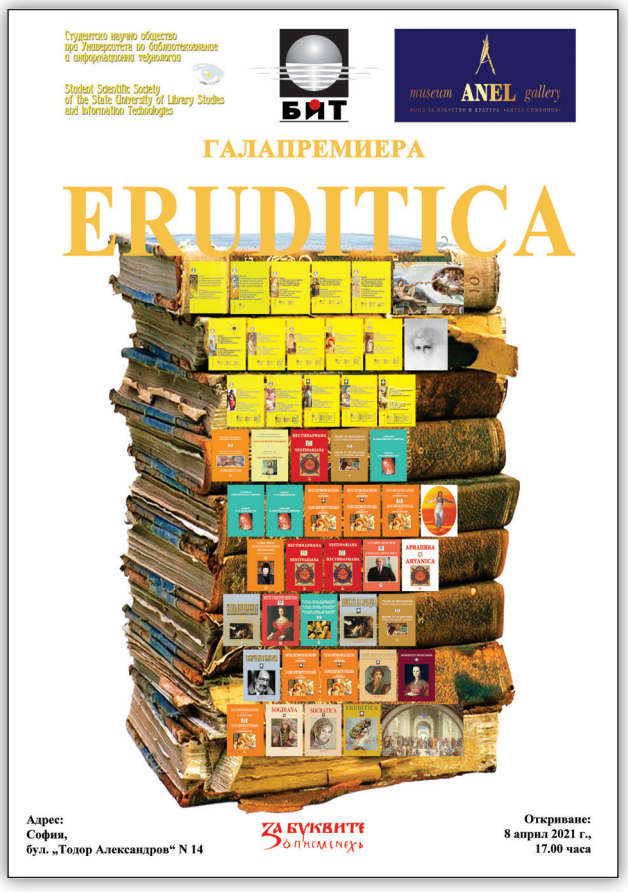
На 8 април 2021 г. се проведе уникалната галапремиера на УниБИТ „Eruditica“, посветена на библиографски и историографски поредици от издания в България – „Трудове на Студентското научно общество при Университета по библиотекознание и информационни технологии“ (2008-) и серия „Факлоносци“ (2010-) на Академичното издателство „За буквите – О писменехъ“. Те са създавани по преосмислените в съвременното информационно общество модели на Годишника на Българския библиографски институт „Елин Пелин“ (София, 1948 – 1963) с главен редактор проф. Тодор Боров и три световноизвестни семиологични издания: „Труды по знаковым системам. Ученые записки Тартуского государственного университета“ (Тарту, 1964-) с главен редактор тогава проф. Юрий Лотман, “Journal of the International Association for Semiotic Studies / Revue de l’Association Internationale de Sémiotique” (Bloomington, 1969-) с главен редактор проф. Томас Сибиък (Th. Sebeok, 1920 – 2001) и “Versus: Quaderni di studi semiotici (VS)” (Bologna, 1971-) на проф. Умберто Еко.

Форумът премина дистанционно – по съвременния модел на най-престижните формати за високотехнологично транслиране, и беше наблюдаван от хилядна аудитория от почитатели на библиографията, историографията и справочно-енциклопедичната учебна литература у нас и в чужбина. Излъчването стана директно от музей-галерията „Анел“ в София и се превърна в триумф на новото универсално хуманитарно знание, за което е характерна обединимост на науката с изкуството, философията и религията.

В представените 46 тома и 16 е-библиотеки са участвали изтъкнати учени на България, както и консултанти от 21 страни по света: Австрия, Алжир, Ватикана, Великобритания, Германия, Грузия, Естония, Израел, Индия, Иран, Италия, Казахстан, Литва, Полша, Русия, Саудитска Арабия, САЩ, Турция, Украйна, Финландия, Франция. Тези модерни традиционни и е-ресурси са въплъщение на трансформациите на класическите правила за енциклопедичните издания: универсалност на познанието; плурализъм в гледищата; историографичност на сводовете. Продукцията стъпва на повече от 700 класификации на библиографското знание в над 5000 документа и излиза на три езика: български, английски, руски. Базисната информация в нея е на 22 езика (английски, арабски, български, гръцки, датски, испански, италиански, латински, немски, полски, португалски, румънски, руски, санскрит, словенски, турски, украински, фарси, френски, чешки, шведски, японски).

Впечатляващо е авторството в изданията на 1300 студенти на УниБИТ, направили 3353 научни публикации.

Ангел Георгиев, Зорница Вутева, Йоана Борисова – студенти в УниБИТ

Колонка на главния редактор

На 24 май Университетът по библиотекознание и информационни технологии за поредна година тържествено ще отбележи най-българския празник – Деня на светите братя Кирил и Методий, на книжовността, на българската просвета и култура и на славянската писменост. Празник, на който почитаме не само стремежа към усъвършенстване чрез постиженията на науката и културата, но и духовното извисяване на всички българи – учители, родители, деца, духовници, учени. Празник е на българските културни дейци, които чрез своето творчество и силата на словото ежедневно възкресяват българския дух, просвета и култура.

Един от тях е и Михаил Белчев – емблематичният певец, композитор, поет и режисьор, чиито стихове и песни са докоснали душата на всеки един от нас и са оставили неизличима диря в българското изкуство. Важно е да се отбележи и работата му като директор на Столичната библиотека 2008 – 2013 г. По време на неговото управление библиотеката не само организира множество мероприятия и развива интензивна международна дейност, но и сътрудничи с българските университети, възпитаващи бъдещите библиотечни дейци, чрез обмен на знания, опит и практически занятия със студентите.

Академичният съвет на УниБИТ взе решение по повод 24 май Михаил Белчев да бъде удостоен със званието „Почетен професор“ на УниБИТ за неговия принос в развитието на духовността на нашето отечество, за разширяване на международното сътрудничество в областта на културата, за активна обществена дейност и за заслуги към нашата Алма матер.

Поздравления и благопожелания за всички радетели на науката и културата!

Сребрист смърч и бял бор в памет на достойните учени Снежана Янева и Мария Младенова

Университетът по библиотекознание и информационни технологии превърна засаждането на дръвчета в традиция за почитане на делото на най-заслужилите библиотечни дейци.

На 8 март 2021 г. с личното участие на ректора на УниБИТ проф. Ирена Петева, на председателя на Общото събрание проф. Стоян Денчев, и представители на академичната общност беше засаден сребрист смърч в чест на дългогодишния председател на Българската библиотечно-информационна асоциация и библиотечен деец проф. Снежана Янева. Дръвчето символично беше засадено на рождената ѝ дата и се превърна в повод за споделяне на библиотечния ѝ опит с младите поколения.

На 11 май 2021 г. в Деня на светите братя беше засаден бял бор в памет на авторитетния български библиотековед и дългогодишен преподавател проф. Мария Младенова.

Двете събития бяха уважени от проф. Емилия Янева – виден български библиотечен деец и преподавател в Университета в Бъркли, САЩ, както и от други общественици, културни дейци, преподаватели и студенти.

Дълбока почит за всеотдайността им на науката, студентите и професията!

По волята на дарителя

На 2 декември 2020 г. екип от изследователи от Университета по библиотекознание и информационни технологии – доц. Елена Савова, доц. Диана Стоянова и д-р Ралица Йотова, посетиха община Малко Търново.

Повод беше необходимостта да се популяризират дейностите и резултатите по научно-изследователския проект „Иновативен модел за изследване и социализация на странджанското книжовно-документално културно наследство“, финансиран от Фонд „Научни изследвания“ към МОН.

При официалното откриване на срещата на кмета Илиян Янчев бяха тържествено връчени Почетна грамота и плакет по случай 70-годишнината от създаването на УниБИТ, с които е удостоен за заслуги към висшето училище, за дългогодишното сътрудничество между общината и Университета и многобройните успешни съвместни инициативи в сферата на образованието, науката и културата.

В рамките на визитата учените и местни интелектуалци организираха кръгла маса по проблемите и предизвикателствата, свързани с реставрацията на книжовно-документалното наследство. Поради настоящата ситуация срещата се проведе присъствено, но в ограничен кръг.

От страна на УниБИТ лично присъстваха само ръководителят на проекта – доц. Елена Савова и двама от членовете на колектива – доц. Диана Стоянова и д-р Ралица Йотова, а обществеността на Малко Търново беше представена от Илиян Янчев, директорката на Историческия музей „Проф. Ал. Фол“ Мариета Филчева, секретаря на НЧ „Просвета 1914“ Милена Дренчева и началника на отдел „Туризъм и връзки с обществеността“ в общината Веска Тодорова. Останалите участници, сред които ректорът проф. Ирена Петева и проф. Стоян Денчев – Председател на Общото събрание на УниБИТ, членове на екипа по проекта, преподаватели, докторанти и студенти от УниБИТ, се включиха онлайн.

Преди година по време на едно от проучванията по проекта младите изследователи се обединиха около каузата за спасяване на част от книжовно-документалното наследство на Странджа.

В резултат на техните усилия и с участието на д-р Искра Цветанска – реставратор и консерватор, член на екипа на проекта, и предишната директорка на Историческия музей Ивелина Иванова ценните екземпляри от вестник „Тракия“ са съхранени за бъдещите поколения като извор на родолюбие и национална гордост.

За това добро дело ключова роля има и дългогодишното ползотворно сътрудничество между УниБИТ, общината, музея и читалището в град Малко Търново, така че „Тракия“ да се завърне реставриран и дигитализиран там, където е неговото място – в НЧ „Просвета 1914“, каквато е и волята на един патриот и будител – Пефтич Пастиров, родом от Малко Търново, който преди близо 100 години го дарява на читалището, за да се опази паметта за хората и делата им.

Терапевтичният потенциал на четенето

Развитието на науката в България както в краткосрочен, така и в дългосрочен план, е свързано с ЕС и с неговите основни политики и тенденции. Това изисква да се мобилизират и ангажират милиони европейски граждани с цел изпълнение на националните програми, особено в области като образование, здравеопазване, социални дейности, защита на уязвими социални групи, взаимопомощ при рискови ситуации.

През 2020 г. УниБИТ спечели проекта „Изследване на нагласите към терапевтичния потенциал на четенето в нетипични ситуации за индивида“ с ръководител д-р Събина Ефтимова. Актуалността на научноизследователската проблематика на проекта се определя от нуждата да бъдат намерени алтернативни форми за подпомагане на индивида да се справя в нетипични ситуации, открояваща се и поради предизвикателствата от пандемията от COVID-19 и наложената социална изолация.

Обект на изследването е, от една страна, използването на четенето като терапевтично средство за постигане на емоционален и психичен баланс в критични и неестествени за индивида ситуации. От друга страна – използването на библиотерапията в България и осмислянето на нейния потенциал в развитието на обществото. Екипът от учени и млади изследователи от УниБИТ са си поставили за цел да изследват нивото на познаване на възможностите на библиотерапията и степента на осмислянето на четенето като терапевтично средство за запазване на емоционалния и психичния баланс в периоди на криза.

Иновации за големи данни в реалния свят

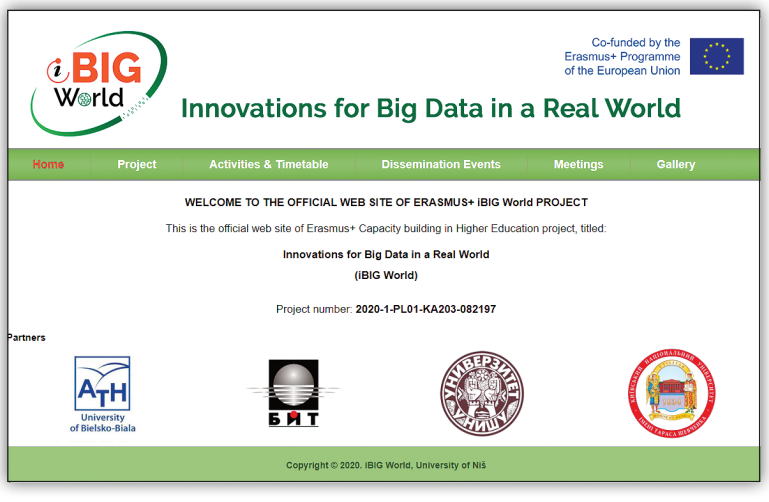
Екип от изследователи проведе международно изследване в областта на науката за данни в контекста на проект №2020-1-PL01-KA203-082197 „Иновации за големи данни в реалния свят“ по програма ERASMUS+. Проучването беше паралелно осъществено в България, Полша, Сърбия и Украйна.

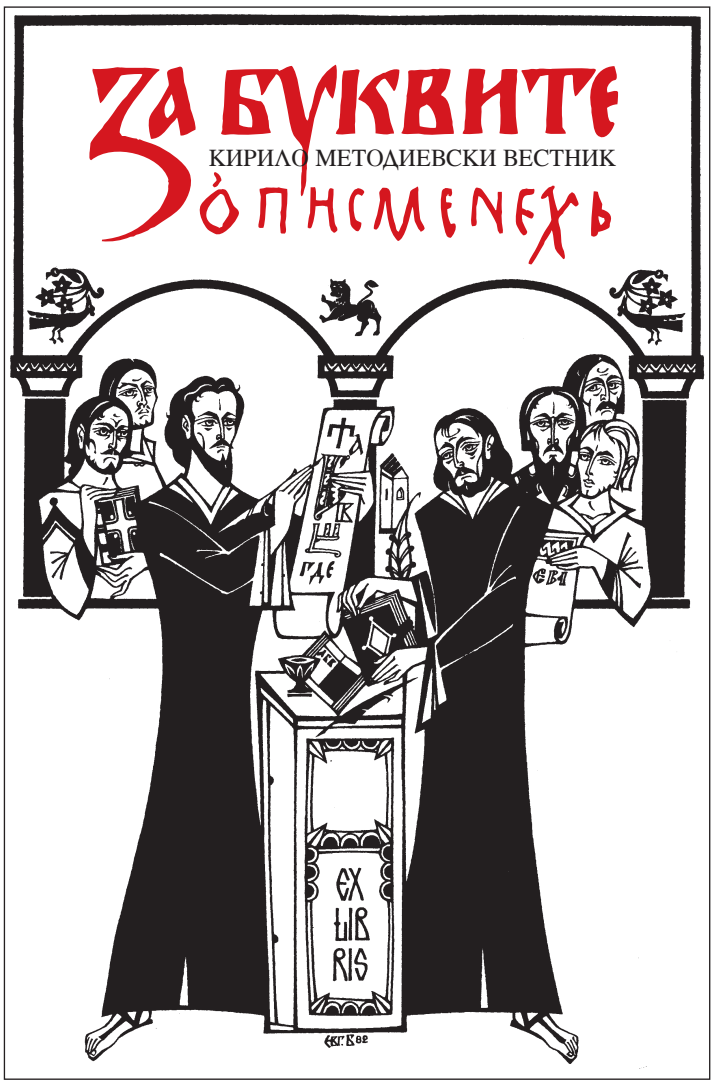
С проекта се търсят иновативни решения за обучението на специалисти в областта на големите данни, като една от целите е да бъде преодоляно неравенството по отношение на уменията и компетенциите в областта на науката за данни в Южна Европа, както и да бъдат идентифицирани общите и специфичните умения, необходими на един експерт в областта на анализа на т.нар. Big data (големи данни).

В областта на науката за данните в периода от септември 2020 г. до февруари 2021 г. беше проведено изследване в общо 7 направления. Сред тях са:

- изследване на съществуващите научни и образователни програми в областта на големите данни;
- преглед на търсенето на специалисти по големи данни на пазара на труда;
- анализ на необходимите компетенции на специалистите по данни;
- изследване на уменията на обучителите в областта на науката за данни;
- анализ на притежаваните умения от завършващите специалисти в областта на информатиката и компютърните науки;
- анализ на добри практики в областта на големите данни.

Предвид епидемиологичната ситуация на международно равнище проучванията бяха проведени изцяло онлайн с помощта на специално подготвени за целите на проекта формуляри. Резултатите и последващите ги анализи могат да бъдат проследени в официалния сайт на проекта: http://ibigworld.ni.ac.rs

Екслибрис Евгений Босяцки

ISSN 1312-3785
Излиза от 1979 година

Бр. 65/май 2021 г.

Основател на изданието
ВЕСЕЛИН ЙОСИФОВ

С особени заслуги за списването
на вестник „За буквите – О писменехъ“
ИЛИЯ ПЕХЛИВАНОВ

Главен редактор
Доц. ДИАНА СТОЯНОВА

Съредактор
Д-р ХРИСТО ХРИСТОВ

Редактор и коректор
СВЕТЛА ДЕВКОВА

Графично оформление, редактиране и илюстрации
АНТОАНЕТА СЪРНЕВСКА

МЕЖДУНАРОДЕН РЕДАКЦИОНЕН КОМИТЕТ

Съпредседатели
Проф. СТОЯН ДЕНЧЕВ, проф. ИРЕНА ПЕТЕВА

ДЖУЗЕПЕ ДЕЛ' АГАТА, ВЛАДИМИР ВАВРЖИНЕК,
ВАСЯ ВЕЛИНОВА, РАДОСЛАВ ВЕЧЕРКА, МАРЧЕЛО ГАРДЗАНИТИ,
ДИМИТРИОС ГОНИС, ВАСИЛ ГЮЗЕЛЕВ, АКСИНИЯ ДЖУРОВА,
ИВАН ДОБРЕВ, НЕВЯНА ДОНЧЕВА-ПАНАЙОТОВА, АНТОН ДОНЧЕВ, НАДЕЖДА ДРАГОВА,
РУМЯНА ЗЛАТАНОВА, ДИМИТЪР ИВАНОВ, ИЛИЯ ИЛИЕВ, МАРИЯ ЙОВЧЕВА,
НЕДЯЛКО ЙОРДАНОВ, ИГОР КАЛИГАНОВ, КАЛИНА КАНЕВА, ДИМИТЪР КЕНАНОВ,
РУМЯНА КОНЕВА, МЕРСИЯ МАКДЕРМОТ, РОЛАНД МАРТИ, ПРЕДРАГ МАТЕИЧ,
ФЛОРИАН МЕСНЕР, ХАЙНЦ МИКЛАС, АЛЕКСАНДЪР НАУМОВ, СВЕТЛИНА НИКОЛОВА,
КОНСТАНТИНОС НИХОРИТИС, ДМИТРИЙ ПОЛИВЯННЫЙ, ГЕОРГИ ПОПОВ,
ЦВЕТИ РАДЕВА, ЮРИЙ РОСТОВЦЕВ, ТАТЯНА СЛАВОВА, МАРИНА СМОЛЯНИНОВА,
ХРИСТО ТЕМЕЛСКИ, ФРАНСИС ТОМСЪН, СВЕТЛОЗАР ЕЛДЪРОВ,
АННА-МАРИЯ ТОТОМАНОВА, ХРИСТО ТРЕНДАФИЛОВ, АНАТОЛИЙ ТУРИЛОВ,
ХИЛДЕ ФАЙ, УИЛЯМ ФЕДЕР, КРИСТИАН ХАНИК, ПЕТЕР ШРАЙНЕР

Съдейници
Стелиана Йорданова, Елена Савова, Симона Душева, Стефан Пеев, Катя Рашева

Университетска младежка академия за управление на знания
Компютърна лаборатория „Джон Атанасов“
Институт за информация и сигурност

АКАДЕМИЧНО ИЗДАТЕЛСТВО „ЗА БУКВИТЕ – О ПИСМЕНЕХЪ“
www.unibit.bg • www.zabukvite.org

Научен секретар
ЕВГЕНИЯ ВАСИЛЕВА

© Стефан Пеев, наборен шрифт Pliska
(GNU GENERAL PUBLIC LICENSE), 2016

София, 1784, бул. „Цариградско шосе“ № 119
e-mail: info@zabukvite.org

Печатница
АСКОНИ - ИЗДАТ

ЗА БУКВИТЕ
КИРИЛО МЕТОДИЕВСКИ ВЕСТНИК
ОПИСМЕНЕХЪ

Брой ѪѲ ѣ
Година XLIII
Май 2021 г.
www.zabukvite.org

Честит празник!
На многая лета!

